Λόγος περί πίστεως και γνώσεως (του εν αγίοις πατρός ημών Ισαάκ του Σύρου)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 2 Ιουνίου, 2011

Η ψυχή που περπατά στις στράτες της ευσεβείας και στους δρόμους της πίστεως, και κατώρθωσε να βαδίσει καλά σ' αυτούς, αν γυρίσει πάλι στους τρόπους με τους οποίους αποκτάται η χωρίς πνεύμα Θεού γνώσις, αμέσως παραπατά έξω από την πίστι και χάνει τη νοερή δύναμί της, που φανερώνεται στην καθαρή ψυχή από τα μεταλλάγματα της θεϊκής βοηθείας, και πορεύεται με απλότητα σε όλα· **γιατί η ψυχή που παρέδωσε μια φορά τον εαυτό της με πίστι στον Θεό, και που δοκίμασε πολλές φορές τη γεύσι της φροντίδος Του, δεν πιάνει πάλι να νοιάζεται για τα δικά της πράγματα, αλλά κάθεται κατάπληκτη και σωπαίνει, σαν να έχει φίμωτρο, και δεν έχει εξουσία να γυρίσει πάλι σε κείνους τους τρόπους με τους οποίους αποκτάται η γνώσις του κόσμου, και να ζει μ' αυτούς.**

Γιατί νοιώθει, μήπως με τα εναντιώματα που φέρνει η γνώσις στην πίστι, στερηθεί την πρόνοια του Θεού, που αποσκεπάζει την ψυχή αδιάκοπα και φροντίζει γι' αυτήν και την παρακολουθεί ολοένα σε κάθε τι, επειδή απομωράθηκε και θάρρεψε πως είνε ικανή να προνοήσει για τον εαυτό της με τη δύναμι του λογικού της. Επειδή σ' όσους ανέτειλε το φως της πίστεως, αυτοί δεν μπορούνε πάλι να παρακαλέσουνε για τον εαυτό τους με θάρρος τον Θεό, ούτε να Του ζητήσουνε, δος μας τούτο ή πάρε από μας εκείνο, κι ούτε φροντίζουνε για τον εαυτό τους με κανένα τρόπο· επειδή με τα νοερά μάτια της πίστεως βλέπουνε σε κάθε ώρα την πατρική πρόνοια να τους αποσκεπάζει και νάρχεται πάνω τους από εκείνον τον Πατέρα τον αληθινόν, που ξεπερισσεύει η πολλή και αμέτρητη αγάπη Του από κάθε πατρική αγάπη, κι **ο Οποίος μπορεί και δύναται περισσότερο από όλους μας να μας βοηθήσει όσο δεν μπορεί κανένας άλλος,** σε ό,τι πράγμα ζητούμε και σε ό,τι θυμόμαστε και σε ό,τι συλλογιζόμαστε.

Γιατί η γνώσις είνε αντίθετη με την πίστι, **κ' η πίστις είνε η λύσις σε όλα που ζητά νάβρει η γνώσις με τους δικούς της τρόπους· και λέγοντας γνώσι θέλω να πω τη γνώσι που δεν είναι πνευματική.** Γιατί ο ορισμός της γνώσεως είνε τούτος, ότι δίχως να εξετάσει και να ερευνήσει, δεν μπορεί να κάνει τίποτα, αλλά εξετάζει όσα θέλει, η πίστις όμως είνε κάτι τι, που όποιος δεν το σιμώσει με τρόπο σωστόν, δεν θέλει να μείνει αντάμα της.

Η γνώσις δεν μπορεί μηδέ να μαθευτεί καν, χωρίς εξέτασι και χωρίς τα συστήματα του λογικού· από αυτό προέρχεται ο δισταγμός για την αλήθεια. Η πίστις όμως ζητά ένα και μόνον φρόνημα καθαρό και απλό, το να στέκεσαι μακρυά από πάσα πανουργία και από το να ζητάς συστήματα. Κύταξε πώς, η μια είναι αντίθετη στην άλλη. Για να κατοικήσει μέσα σου η πίστις πρέπει να είσαι σαν νήπιο και να έχεις απλή καρδιά. Τα ιερά βιβλία λένε πως **«με απλή καρδιά δοξάζανε τον Θεό» και πως «αν δεν γυρίσετε πίσω στην αθωότητα και δεν γίνετε σαν τα παιδιά, δεν θα μπείτε στη βασιλεία των ουρανών».** Η γνώσις όμως είνε σε τούτα τα δύο επίβουλη και αντίθετη.

Η γνώσις είνε μέσα στη φύση και τη φυλάγει σ’ όλα τα μονοπάτια που πορεύεται· η πίστις όμως περπατά τον δρόμο της απάνω από τη φύσι. Η γνώσις δεν έχει τη δύναμι να αφήσει να τη σιμώσει κάθε πράγμα που καταλύει τη φύσι, αλλά ξεμακραίνει από αυτό· η πίστις όμως τ’ αφήνει να τη σιμώσουνε δίχως φόβο, και λέγει: «απάνω στην οχιά και στη δεντρογαλιά θα πατήσεις και θα καταπονέσεις το λιοντάρι και τον δράκοντα». Κοντά από τη γνώσι έρχεται ο φόβος· και κοντά από την πίστι, έρχεται η ελπίδα. Γιατί όσο προκόβει κανένας στα συστήματα της γνώσεως τόσο περισσότερο τον περιτυλίγει ο φόβος, και δεν μπορεί να γλυτώσει από αυτόν. **Όποιος όμως ακολουθεί την πίστι, γίνεται παρευθείς ελεύθερος κι αυτεξούσιος, και όλα τα πράγματα τα μεταχειρίζεται με ελευθερία και με εξουσία σαν Υιός του Θεού.** Εκείνος ο άνθρωπος, που αγαπά με πόθο την πίστι, σαν τον Θεό μεταχειρίζεται όλα τα κτίσματα· επειδή μονάχα στην πίστι δόθηκε εξουσία να δημιουργεί καινούρια κτίσι, μοιάζοντας σε τούτο με τον Θεό· για τούτο λέγει η Γραφή: «Μονάχα θέλησες, κι όλα τα πράγματα παρουσιαστήκανε μπροστά σου». Και πολλές φορές μπορεί να πλάσει τα πάντα από το τίποτα.

Η γνώσις όμως, δεν μπορεί να κάνη τίποτα χωρίς την ύλη. Η γνώσις, εκείνο που δεν δόθηκε στη φύσι δεν τολμά να το επιχειρήσει· και πώς να τολμήσει, αφού το νερό με την υγρή σύστασί του, δεν παραδέχεται απάνω του τα χνάρια του κορμιού, κι όποιος πηγαίνει κοντά στη φωτιά, καίγεται, κι αν πάρει πολύ θάρρος και τη αψηφήσει, θα κινδυνέψει. Απ’ αυτά, λοιπόν, φυλάγεται η γνώσις και δεν ξεθαρρεύεται να ξεπεράσει τα σύνορά τους· αλλά η πίστις διαβαίνει ανάμεσά τους με εξουσία και λέγει πως αν περάσεις μέσα από τη φωτιά, δεν θα σε κάψει, και τα ποτάμια δεν θα σε καταποντίσουνε. Τέτοια πράγματα τα έκανε η πίστις πολλές φορές, μπροστά σε όλη την κτίσι. Και αν λέγανε στη γνώσι να δοκιμάσει τη δύναμί της σε τέτοιους κινδύνους, δεν θα τ’ αποφάσιζε με κανέναν τρόπο· **γιατί με την πίστι, πολλοί μπήκανε στις φλόγες και βάλανε χαλινάρι στη δύναμι της φωτιάς και περάσανε από μέσα της δίχως να πειραχτούνε ολότελα, κι απάνω στη ράχη της θάλασσας περπατήσανε σαν να είτανε στεριά.** Κι όλα τούτα είν’ απάνω από τη φύσι κ’ **αντίθετα της γνώσεως** τα συμπεράσματα, κι αποδείξανε πως αυτή είνε μάταιη, σ’ όλα της τα συστήματα και στους νόμους της.

Είδες, **η γνώσις πώς φυλάγεται μέσα στα σύνορα της φύσεως; Κ' είδες την πίστι, πώς διαβαίνει απάνω από τη φύση κι ανοίγει τον δρόμο της οδοιπορίας της;** Πέντε χιλιάδες χρόνια, ή κάτι λιγώτερα ή λίγο περισσότερα, κυβερνούσανε τον κόσμο τα συστήματα της γνώσεως, κ' ο άνθρωπος δεν μπόρεσε να σηκώσει ολότελα το κεφάλι του από τη γη και να νοιώσει τη δύναμι Εκείνου που τον έπλασε· ως που ανάτειλε πάλι η πίστις μας και μας ελευθέρωσε από το σκοτάδι μέσα στο οποίο κατάγινόμαστε στα έργα τούτου του κόσμου, κι από τη μάταιη υποταγή στη οποία έκλινε το κεφάλι του ο άνθρωπος ύστερα από ανώφελα ψαξίματα και διανοήματα. Και τώρα που βρήκαμε την ατάραχη θάλασσα και τον θησαυρό τον άσωστο, πάλι θέλουμε να ξεδιψάσουμε πίνοντας από πηγές θολωμένες. **Δεν υπάρχει γνώσις, που να μην είνε φτωχή, όσο κι αν φαίνεται πως βρήκε μεγάλα πλούτη· όμως τους θησαυρούς της πίστεως, δεν τους χωράνε μήτε ο ουρανός μήτε κ' η γη.** Εκείνος που έχει στήριγμα μέσα στην καρδιά του την ελπίδα της πίστεως, δεν έχει στέρησι από τίποτα ποτέ. «Όσα ζητήσετε στη προσευχή σας με πίστι, θα τα πάρετε». Κι αλλού πάλι είνε γραμμένο: «Ο Κύριος είνε κοντά μας, μη φροντίζετε για τίποτε».

Η γνώσις αιωνίως ζητά μηχανεύματα για να φυλάξει αυτούς που την κατέχουνε· η δε πίστις λέγει: «Αν δεν θεμελιώσει το σπίτι ο Κύριος κι αν δεν φυλάξει την πολιτεία, άδικα κοπιάσανε οι κτίστες κι ανώφελα ξαγρυπνήσανε οι καστροφύλακες». Ποτέ δεν μεταχειρίζεται τρόπους και συλλογισμούς εκείνος που προσεύχεται με πίστι· γιατί η γνώσις στο κάθε τι παινεύει τον φόβο, όπως είπε ένας σοφός, λέγοντας, πως, όποιος φοβάται είνε μακάριος. Η πίστις όμως τι κάνει; λέγει πως φοβήθηκε, κι ευθύς άρχισε να καταποντίζεται· κι αλλού πάλι λέγει: «Δεν σας δόθηκε πνεύμα δουλείας για να φοβόσαστε, αλλά γινήκατε Υιοί του Θεού, με την ελευθερία της πίστεως και της ελπίδος του Κυρίου». Κι αλλού είνε γραμμένο: «Μη δειλιάσεις, κι ούτε να φύγεις από μπροστά τους».

Πάντα κοντά από τον φόβο έρχεται η αμφιβολία, και κοντά από την αμφιβολία έρχεται η ανάγκη να εξετάσεις και να ψάξεις· και κοντά στην εξέτασι ο συλλογισμός και κοντά στον συλλογισμό η γνώσις. Και μέσα σ' αυτή την εξέτασι και στο ψάξιμο, βρίσκεται πάντα ο δισταγμός· γιατί η γνώσις δεν τα βγάζει πέρα και σ' όλα τα πράγματα. Επειδή πολλές φορές, βρίσκουνε την ψυχή μας πράγματα και περιστάσεις και πολλές προφάσεις γεμάτες κινδύνους, στους οποίους η γνώσις και τα συστήματα της σοφίας δεν μπορούνε να βοηθήσουνε ολότελα. Και πάλι στα δύσκολα, που δεν τα καταλαβαίνει ο άνθρωπος, κι αν βάλει ολάκερη τη δύναμί του, και πούνε πέρα από τα σύνορα της ανθρώπινης γνώσεως, και σ' αυτά ακόμα η πίστις δεν νικιέται ποτέ από τίποτα. Γιατί, τι μπορεί να κάνει η ανθρώπινη γνώσις και σε τι μπορεί να βοηθήσει στους φοβερούς πολέμους ή στον αγώνα κατάπάνω στις αόρατες δυνάμεις ή σε πολλά άλλα; Είδες πόσο τιποτένια είνε η δύναμις της πίστεως; Η γνώσις εμποδίζει τους μαθητάς της να πλησιάσουνε σε όσα είνε ξένα προς τη φύσι. Δες και τη δύναμι της πίστεως, και τι εξουσία δίνει στους μαθητευομένους της. «Στ' όνομά μου, λέγει,

δαιμόνια θα βγάλετε, τα φίδια θα τα κάνετε αβλαβή, κι αν πιήτε φαρμάκι τίποτα δεν θα πάθετε». Η γνώσις, σ’ όλους που βαδίζουνε στον δρόμο της, στρέγει κατά τους νόμους της, να εξετάσουνε το τέλος πριν από την αρχή, σ’ όλα τα πράγματα, και μ’ αυτόν τον τρόπο ν’ αρχίσουνε, μην τύχει κ’ είνε δυσκολόβρετο το τέλος εκείνου του πράγματος και πέρα από την ανθρώπινη δύναμι, και κοπιάσουνε ανώφελα, επειδή είνε αδύνατο και δύσκολο να βρεθεί εκείνο το πράγμα. Η πίστις όμως τι λέγει;**«Όλα είνε δυνατά σε κείνον που πιστεύει· γιατί για τον Θεό τίποτα δεν είνε αδύνατο».**

Ω πλούτος ανείπωτος και πέλαγος πλούτου με τα κύματά του και με τους θαυμαστούς θησαυρούς του, που ξεχειλίζουνε από τη δύναμι της πίστεως! Με πόσο θάρρος είνε γεμάτη και με πόση αγαλλίασι και με πόση ελπίδα είναι συντροφευμένη η οδοιπορία που κάνει ο άνθρωπος μαζί της! Και το φορτίο της πόσο αλαφρύ είνε! Κ’ η δούλεψίς της, πόση γλυκύτητα έχει!

ΚΙΒΩΤΟΣ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 1954
ΑΡΙΘΜ ΦΥΛΛΟΥ 25 ΕΤΟΣ Γ’

(Πηγή ηλ. κειμένου: Ι. Μ. Παντοκράτορος Μελισσοχωρίου)